

Sprawozdanie
z działalności Instytutu Teologicznego w Siedlcach
w kontekście próby o afiliację Instytutu
do Akademii Katolickiej w Warszawie

Rok 2022

1. Zamiast wstępu

Jest bardzo wskazane, by każde studium teologiczne, tak diecezjalne, jak należące do instytutów zakonnych, było afiliowane do jakiegoś wydziału teologicznego (art. 63 §2 Konstytucji Apostolskiej Veritatis Gaudium).¹

2. Problem zastępowalności kadr katechetycznych

a) Liczba katechetów szkolnych

Liczba katechetów szkolnych w diecezji siedleckiej od wizyty ad limina w roku 2014 zmniejszyła się (aż) o 66 katechetów². W grupie tej jest:

- 39 katechetów duchownych (o blisko 14% w grupie duchownych nauczycieli religii),
- 7 katechetów zakonnych (o blisko 11% w grupie zakonnych nauczycieli religii),
- 20 katechetów świeckich (o blisko 5% w grupie świeckich nauczycieli religii).

Z przeprowadzonych w roku 2021 badań wynika, że tylko co trzeci uczący katecheta diecezji siedleckiej jest katechetą duchownym. W diecezji siedleckiej mamy 711 katechetów:

- 411 katechetów świeckich (58% wszystkich katechetów szkolnych),
- 243 katechetów duchownych (34% wszystkich katechetów szkolnych),
- 57 katechetów zakonnych (8% wszystkich katechetów szkolnych).

b) Wiek katechetów szkolnych

W diecezji mamy 315 nauczycieli religii (blisko 45% wszystkich aktualnych katechetów), którzy w ciągu najbliższych 10 lat mogą nabyć praw emerytalnych i wyjść z katechezy szkolnej.³ W grupie 315 nauczycieli religii (w grupie 50 plus) mamy:

- 226 katechetów świeckich,
- 58 katechetów duchownych,
- 31 katechetów zakonnych.

¹ Powyższe słowa papieża Franciszka, jak i art. 93 §1-2 przywołanej Konstytucji Apostolskiej, a także art. 39 *Instrukcji o afiliacji z 08.12.2020* stały się zasadniczym motywem podejmowanych działań zmierzających ku afiliacji ITS do AKW w Warszawie i podtrzymują nadzieję na pozytywne zakończenie całej procedury w atmosferze eklezjalnego zrozumienia i pomocy.

² Ponad 8% spadek liczby katechetów – dwa razy szybszy niż przed wizytą *ad limina* w roku 2014.

³ Na dzień 01.01.2021 w diecezji siedleckiej było 59 katechetów (kobiet i mężczyzn) w wieku 60 i 60 plus, 99 katechetów w wieku 55-59 lat, 157 katechetów w wieku 50-54 lat. Tak więc katechetów, którzy ukończyli już 50 rok życia mamy aż 315 (44% wszystkich katechetów).

c) Problem zastępowalności problemem całej diecezji

W diecezji siedleckiej mamy 226 parafii z katechezą szkolną i 24 parafie bez katechezy szkolnej. Grupa 315 katechetów (grupa 50 plus) pracuje w szkołach położonych na terenie aż 187 parafii, co stanowi 82% wszystkich parafii z katechezą szkolną w diecezji siedleckiej. Problem zastępowalności kadr katechetycznych to nie tylko problem proboszczów parafii z katechezą szkolną, ale problem całej wspólnoty diecezjalnej:

- parafie, na terenie których nie funkcjonuje szkoła, dla swoich dzieci też potrzebują katechety szkolnego i wtedy z pomocą przychodzi im inna parafia, najczęściej sąsiednia;
- zdarza się, że ksiądz proboszcz z parafii, gdzie nie ma szkoły, katechizuje w parafii, gdzie taka szkoła jest i podobnie czynią katecheci świeccy oraz zakonni;
- w czasach zmniejszającej się liczby katechetów duchownych, zakonnych i świeckich troska o nowe powołania do posługi nauczyciela religii staje się troską każdego księdza proboszcza i każdego wiernego naszych parafialnych wspólnot.

d) Wniosek

W obecnych kadrowo kryzysowych uwarunkowaniach, nie tylko każdym katechetą i każdą przepracowaną przez niego w tygodniu godziną należy się cieszyć i Bogu za to dziękować, ale także należy dziękować za każdego studenta Instytutu Teologicznego – potencjalnego kandydata do posługi nauczyciela religii.

3. Decyzja Biskupa Siedleckiego o reaktywacji Instytutu Teologicznego w Siedlcach (ITS)

Decyzja Biskupa Siedleckiego Kazimierza Gurdy o reaktywacji ITS ma swoje źródło w pasterskiej trosce biskupa o szkolnych nauczycieli religii dla dzieci i młodzieży jego diecezji.⁴ Zarysowany powyżej problem zastępowalności kadr katechetycznych wystarczająco uzasadnia podjęte przez Biskupa Siedleckiego działania. Splot sytuacyjnych uwarunkowań wymagał od Biskupa dużej odwagi. Biskup reaktywując ITS w roku 2018, a teraz występując o jego afiliację do AKW, chce, by diecezja sprostała nowym wyzwaniom.

4. Wskazania Biskupa Siedleckiego dla proboszczów dotyczące ich powinności w dziedzinie katechetycznej (aneks dziesiąty II synodu diecezji siedleckiej)

Synod, wśród wielu zadań księdza proboszcza, w punkcie 2 zauważa i podkreśla:

- potrzebę rozwijania we wspólnocie parafialnej poczucia odpowiedzialności za katechezę,
- rozbudzanie wśród osób świeckich gotowości do podjęcia posługi katechetycznej,
- okazywanie uznania osobom, które tę posługę pełnią,
- poświęcanie najwyższej uwagi formacji katechetów.⁵

⁴ Por. Dwa ostatnie dyktoria ogólne o katechizacji oraz polskie dyktoria katechetyczne: DCG (2020) 114; por. DCG (1997) 222-223; DKKKwP (2001) 123-124.

⁵ Por. Dwa ostatnie dyktoria ogólne o katechizacji oraz polskie dyktoria katechetyczne: DCG (2020) 115-116; DCG (1997) 224-225; DKKKwP (2001) 125.

Synod zatroskany o przyszłość katechezy szkolnej (w punkcie 26) zauważa, że poszczególne wspólnoty parafialne powinny wziąć na siebie – większą niż dotąd – odpowiedzialność za przyszłość katechezy, a inicjatywa proboszcza jest niezbędna:

- w przewidywaniu zmian osobowych wśród katechetów danej parafii,
- w rozpoznaniu przyszłościowych katechetycznych potrzeb kadrowych,
- w dokonaniu wyboru nowych odpowiednich kandydatów do pełnienia posługi katechety,
- w ewentualnym partycypowaniu parafii w kosztach ich kształcenia.⁶

Wniosek

Jeśli pasterze poszczególnych wspólnot parafialnych, w większym niż do tej pory stopniu, uświadomią sobie, jak wiele w dziele budzenia i rozwoju powołań katechetycznych zależy od nich, to w reaktywowanym przez Biskupa Siedleckiego Instytucie Teologicznym nie trzeba będzie martwić się o odpowiednią liczbę studentów. Należy ufać i być przygotowanym na to pasterskie przebudzenie (duszpasterskie nawrócenie dla ewangelizacji).

5. Studenci ITS

a) Wyniki badań ankietowych

Aktualnie w ITS studiuje 64 osoby:

- 41 słuchaczy na dwuletnich studiach podyplomowych (64%),
- 23 słuchaczy na sześcioletnich studiach magisterskich (36%).

Wśród 64 studentów mamy:

- 52 studentów z diecezji siedleckiej (81%),
- 6 studentów z diecezji warszawsko-praskiej (sąsiadującej z siedlecką),
- 4 studentów z diecezji drohiczyńskiej (sąsiadującej z siedlecką),
- 1 studentkę z diecezji białostockiej,
- 1 studenta z diecezji łomżyńskiej.

Studenci ITS to:

- 53 kobiety (83%),
- 11 mężczyzn (17%).

Spośród 64 studentów:

- 60 zamierza pełnić posługę katechety,
- a 4 osoby (2 na SMGR i 2 na PSTK) nie podjęły jeszcze decyzji w tej sprawie.

Średni wiek studenta ITS

- na PSTK to 41 lat,
- na SMGR to 38 lat,
- zaś średni wiek studenta ITS (na SMGR i PSTK łącznie) to 40 lat.

⁶ Szkoda, że dokumenty synodalne pominęły posługę ITS w przygotowaniu ponad 600 katechetów do podjęcia posługi nauczyciela religii w szkole.

Wśród 41 słuchaczy PSTK:

- aż 30 to nauczyciele szkolni i przedszkolni (73%),
- 11 osób pracuje w innych zawodach (27%).

Na 23 studentów SMGR:

- 3 osoby przyszły do Instytutu bezpośrednio po zakończeniu szkoły średniej (13%),
- a 20 osób podjęło decyzję o studiowaniu teologii w wieku znacznie późniejszym (87%).

Wśród 23 słuchaczy SMGR:

- 17 osób pracuje w różnych zawodach,
- 4 osoby zajmują się domem – rodziną,
- 2 osoby to studenci bez innych obowiązków.

Wniosek

Z zaprezentowanych danych wynikają określone wnioski, które należy uwzględnić w eklezjalnej ofercie studiowania teologii:

- młodych ludzi chętnych do studiowania teologii możemy szukać ze świecą, tak jak trudno ich znaleźć na parafialnej niedzielnej celebracji Eucharystii;
- na studiowanie teologii decydują się przede wszystkim osoby zaangażowane w życie swoich parafialnych wspólnot i gotowe śpieszyć wspólnocie Kościoła z pomocą w posłudze katechetycznej (chodzi o przejęcie pałeczki po nauczycielu religii odchodzącym na emeryturę);
- słuchacze ITS w tygodniu pełnią różne obowiązki zawodowe (najczęściej są nauczycielami), ale także domowe i rodzinne (czterech na pięciu studentów to kobiety);
- studia podyplomowe cieszą się zdecydowanie większym zainteresowaniem niż studia magisterskie.⁷

b) Inne ważne uwarunkowania studentów ITS

Ponadto należy pamiętać, że słuchacze naszego Instytutu z własnych środków ponoszą koszty studiowania, a chodzi o czesne i o koszty dojazdu (zdecydowana większość z nich żyje skromnie, tak jak polskie społeczeństwo). Na udział w zajęciach poświęcają swoje wolne soboty – czas, który mogliby przeznaczyć na spotkania w gronie najbliższych i na odpoczynek po tygodniu pracy zawodowej.

W takich konkretnych uwarunkowaniach podjęte przez nich studia teologiczne to znaczny trud i duże poświęcenie. W dialogu z profesorami naszego Instytutu wyrażają swoją radość ze studiowania, czyli łaski wspólnotowego spotykania się dla pogłębiania eklezjalnej świadomości i umacniania eklezjalnych postaw. Cieszą się, że Instytut jest

⁷ Wydaje się, że podyplomowa forma studiów teologiczno-katechetycznych jest bardzo trafną odpowiedzią na znaki czasu. Chodzi o wyjście naprzeciw, głównie nauczycielom posiadającym tytuł magistra z innych dyscyplin niż teologia i gotowym podjąć się niełatwej posługi katechety szkolnego.

w ich diecezji (blisko ich miejsca zamieszkania), bo na wyjazd do dużego uniwersyteckiego ośrodka na pewno zabrakłoby im czasu, środków i sił.

Sluchacze ITS przekroczenie progów tej uczelni uzasadniają kategorią powołania, rozumianego nie tylko jako powołanie wszystkich chrześcijan do apostołstwa [DCG (2020) 110, 112, 122; DCG (1997) 231], którego źródłem (korzeniem) jest chrzest i bierzmowanie. Nasi studenci odczuwają wezwanie do szerszej i bardziej rozbudowanej posługi katechetycznej we wspólnocie chrześcijańskiej [por. DCG (2020) 110, 112, 122; DCG (1997) 231]. Zapewne wielu z nich już wkrótce stanie się współpracownikami biskupa i prezbiterów w wykonywaniu katechetycznej posługi słowa [por. DCG (2020) 110, 123]. Od swojego biskupa otrzymają misję kanoniczną do przekazywania wiary dzieciom i młodzieży [por. DCG (2020) 112; DCG (1997) 231].

Wnioski

Tak więc ITS staje się diecezjalnym ośrodkiem formacji animatorów katechezy parafialnej i szkolnej [por. DCG (2020) 154-156; DCG (1997) 248-252]:

- wychowawców, którzy znają ludzką naturę i posiadają umiejętność wspomagania człowieka w rozwoju;
 - towarzyszy podróży na drodze dojrzewania w wierze;
 - nauczycieli, którzy przekazują i wyjaśniają treści wiary;
 - mistagogów, który wprowadzają w tajemnicę Boga objawioną w Misterium Paschalnym Jezusa;
 - świadków nowego życia z wiary w Jezusa;
 - strażników pamięci o Bogu, który jest naszym Emmanuel
- [por. DCG (2020) 113; DCG (1997) 237].

Ponadto, w nawiązaniu do *Instrukcji z dnia 29.06.2020r. o nawróceniu duszpasterskim wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła (IODN)*, w słuchaczach naszego Instytutu należy widzieć osoby przygotowywane do wspierania swoich wspólnot parafialnych w procesie ich misyjnego nawrócenia rozumianego jako ukierunkowanie całej wspólnoty i jej duszpasterza na głoszenie ewangelii [por. DCG (2020) 299, 301, 288; DCG (1997) 219-221].⁸

c) Kryterium odpowiedniej liczby studentów

Jako dyrektor niewielkiego Diecezjalnego Instytutu Teologicznego we wschodniej części naszego kraju rozumiem sens tego kryterium afiliacyjnego, które mówi o odpowiedniej liczbie studentów stałych (por. § 4 i § 20 *Instrukcji o afiliacji*). Wprawdzie obecna Instrukcja, w odróżnieniu od wcześniejszej, nie podaje określonej liczby (poprzednio było to nie mniej niż siedemdziesięciu pięciu słuchaczy)⁹, co nie zmienia faktu, że liczba ta ma istotny wpływ na funkcjonowanie Instytutu.

⁸ Ewangelizacja jest osią wszystkich działań duszpasterskich, jest potrzebą priorytetową, najważniejszą i uprzywilejowaną (IODN 12).

⁹ ISSR jest otwarta dla wszystkich wiernych katolickich – świeckich i zakonników – którzy, opatrzeni regularnym świadectwem, odpowiednim do moralnego postępowania i wcześniejszych studiów, pragną mieć wykwalifikowane przygotowanie do nauczania. Każdy ISSR musi być w stanie zapewnić rozsądną liczbę

Każdy kierujący Instytutem dyrektor doskonale wie, jakie problemy rodzi niewielka (niewystarczająca) liczba studentów (czy w analogii – niewystarczająca liczba wykładowców). A mimo to, wciąż powraca pytanie o granicę ludzkich możliwości i Bożej Opatrzności, pytanie o nasze ziemskie kalkulacje i tajemniczy zamiar Boga.

Niezwykle trudno przychodzi nam zaakceptować szkołę Jezusa dla zaledwie dwunastu i to jeszcze tak trudnych uczniów, jakimi początkowo byli apostołowie. Nie zawsze dajemy pierwszeństwo ekonomii wzrostu małego ziarna, zamiast magii wielkich i doskonałych liczb.

Wydaje się, że – po czasach Kościoła radującego się korzystną statystyką – nadchodzą (i chyba szybciej niż zakładaliśmy) czasy Kościoła – małych jak ziarno i bogatych jego życiem – wspólnot. Do dziś nie rozumiemy w pełni działania dobrego pasterza, który zostawia wielkie stado i idzie, by odnaleźć jedną zagubioną owieczkę.

Wniosek uwarunkowany przeszłością

Na początku każdego naszego działania, tym bardziej edukacyjnego, nie możemy nastawiać się na duże liczby. W odniesieniu do reaktywowanego (po pewnej przerwie) Instytutu nie można spodziewać się od razu odpowiedniej liczby studentów.

6. Profesorowie

a) Informacje podstawowe

Do przygotowanej dokumentacji dołączam nie tylko listę profesorów ITS z podaniem ich specjalizacji oraz posiadanych tytułów i stopni, ale także *curricula vitae, studiorum et operum* wszystkich stałych i niestałych wykładowców naszego Instytutu (por. art. 19 § 4 Instrukcji o afiliacji).

Tak się złożyło, że w gronie 25 wykładowców jestem nauczycielem najstarszym. Dwudziestu jeden wykładowców to prezbiterzy Kościoła Siedleckiego, a cztery osoby (dwie panie – dyplomowane katechetki i dwóch panów – nauczycieli szkół katolickich), to wierni świeccy.

Wielu aktualnych profesorów ITS to moi koledzy z podstawowych seminaryjnych studiów filozoficzno-teologicznych czy też z okresu studiów specjalistycznych. Niektórzy z nich to moi byli studenci – w przeszłości alumni WSD Diecezji Siedleckiej. Uwarunkowania aktualnej posługi (posług) i pracy (nie tylko naukowej) profesorów ITS (księży i wiernych świeckich) są bardzo zróżnicowane.

Prawo do bycia wykładowcą Instytutu otrzymali od Biskupa Siedleckiego – Moderatorsa Instytutu (por. § 9 i §10 statutu przejściowego).

zwykłych studentów, która zwykle nie może być mniejsza niż siedemdziesiąt pięć (art. 17 Instrukcji z 28.06.2008r.).

b) Profesorska tożsamość

Profesorów ITS łączy biskupie zaproszenie do pełnienia służebnej posługi akademickiego nauczyciela ITS, a także pragnienie poświęcenia swojej wiedzy i swojego doświadczenia studentom Instytutu – dziś studentom, a wkrótce nauczycielom religii w szkołach położonych głównie (choć nie tylko) na terenie diecezji siedleckiej.

Rozumieją też, na co zwraca uwagę papież Franciszek we wstępie do *Veritatis Gaudium*, konieczność przewyciężenia rozdźwięku między teologią a duszpasterstwem, między wiarą a życiem, między nauką a świętością, a także naglący priorytet dnia dzisiejszego – *przygotowywanie słuchaczy ITS do podjęcia nowego etapu ewangelizacji – do stawania się misyjnym Kościołem „wychodzącym” ku światu.*

Nasi profesorowie *umysłem otwartym, ale i na kolanach umacniają inteligencję oraz oświecają wolę swoich studentów. Nasi instytutowi teolodzy i filozofowie są otwarci na Boże maius i na prawdy nieustannie się rozwijające, które umacniają się z latami, rozwijają się z czasem, pogłębiają się z wiekiem. Z właściwą sobie kreatywnością w świetle Objawienia kształtują w słuchaczach mądrość zdolną dokonać syntezy wskazującej ostateczny i pewny kierunek życia* (por. punkt 2-4 wstępu do VG).

c) Status profesorskiej stałości/stabilności

„Stabilność” naszych wykładowców jest zróżnicowana. Z grona 32 wykładowców w roku akademickim 2013/2014 pozostało 16 profesorów (dokładnie 50%) w roku akademickim 2021/2022. Oczywiście stabilność profesorów warunkowana jest stabilnością samego Instytutu oraz formą powołania do posługi wykładowcy ITS przez Biskupa Siedleckiego – Moderатора Instytutu (na stałe lub na czas określony).

Aktualni tzw. stali wykładowcy naszego Instytutu wyróżniają się głęboką wiedzą, świadectwem życia chrześcijańskiego i kościelnego oraz poczuciem odpowiedzialności; posiadają odpowiednie tytuły czy naukowe osiągnięcia; prowadzą w obszarze swoich specjalizacji badania; posiadają też zdolności do nauczania (por. art. 25 *Veritatis Gaudium*).

Wykładowcy stali naszego Instytutu, jeśli nawet mają inne niż naukowe zajęcia (najczęściej specjalistyczne posługi duszpasterskie), to udaje się im godzić dodatkowe zaangażowanie eklezjalne z obowiązkiem pracy badawczej i dydaktycznej (por. art. 29 *Veritatis Gaudium*, art. 6 § 3 *Instrukcja o afiliacji*).

Większość wykładowców stałych ITS oddaje się wyłącznie nauczaniu swoich dyscyplin i prowadzeniu badań w swoich dziedzinach (por. art. 57 *Ordinationes* do VG). Liczba stałych wykładowców teologii i filozofii w ITS odpowiada kryteriom, o których mowa w Instrukcji o afiliacji (por. art. 25 i 26 *Instrukcja o afiliacji*).

Aż osiemnastu z dwudziestu pięciu wykładowców naszego Instytutu to (także) profesorowie WSD Diecezji Siedleckiej – uczelni, tak jak ITS, złączonej z AKW, choć

mocniejszymi, bo afiliacyjnymi więzami.¹⁰ Ta praca na jednej katolickiej uczelni, w dwóch różnych miejscach, praca dla jednego diecezjalnego Kościoła, jest świadectwem otwartości profesorów na studentów alumnów przygotowujących się do przyjęcia święceń prezbiteratu i jednocześnie na świeckich studentów Instytutu już zaangażowanych apostołsko. Jednoczesna, choć w różnych miejscach, troska o przygotowanie do posługi nauczania religii, przyszłych katechetów duchownych, jaki i przyszłych katechetów świeckich oraz zakonnych, wydaje się być cennym doświadczeniem dydaktycznym, naukowym i eklezjalnym.¹¹

Dwóch (jeden z teologii, drugi z filozofii) stałych profesorów naszego Instytutu aktywnie współpracuje z Uniwersytetem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach (UPH) prowadząc tam wykłady i ćwiczenia. Obaj oddają się wyłącznie nauczaniu swoich dyscyplin i prowadzeniu badań w swoich dziedzinach. Podjęta przez nich próba posługi profesora, który jest prezbiterem, na świeckim uniwersytecie jest dodanym dobrem dla tego Uniwersytetu, ale i dla naszego Instytutu (por. art. 23 §1 *Ordinationes* do VG). Posługa profesorska przywołanych dwóch naszych wykładowców jest w ten sposób posługą na rzecz dialogu we wspólnocie lokalnej [por. punkt 4 b) wstępu do VG].

Takie łączenie posługi na dwóch różnych uczelniach warunkowane jest (także) wielkością miasta, w którym oprócz niedużego uniwersytetu, wyższej szkoły zawodowej, wyższego seminarium i instytutu teologicznego, nie ma innych ośrodków akademickich, a liczba studentów, prowadzonych kierunków i profesorów jest ograniczona. Wymiar godzin dydaktycznych profesorów naszego Instytutu (prowadzonych w określone soboty przez jeden lub dwa semestry) pozwala na prowadzenie niektórych zleconych zajęć dydaktycznych na innej uczelni w ciągu tygodnia (por. art. 23 §2 *Ordinationes* do VG).

d) Status profesorskiej niestałości/niestabilności

Wykładowcy niestali naszego Instytutu, co zostało wyżej zasygnalizowane, oprócz zleconych im zajęć w Instytucie pełnią także inne posługi eklezjalne w zakresie szeroko rozumianego duszpasterstwa. Zapewne dzięki takim uwarunkowaniom przychodzi im łatwiej przewycięzać rozdźwięk między teologią a duszpasterstwem, między wiarą a życiem, między nauką a świętością i w ten sposób wnoszą dodatkową egzystencjalną wartość w życie i posłannictwo naszego Instytutu.

¹⁰ W ramach umowy o współpracy pomiędzy Instytutem Teologicznym w Siedlcach (ITS) a Papieskim Wydziałem Teologicznym w Warszawie, Collegium Joanneum (aktualnie AKW) sporządzonej 28 września 2018 roku w Siedlcach i podpisanej przez Biskupa Diecezji Siedleckiej Kazimierza Gurdę i Rektora PWTW (aktualnie AKW) ks. prof. Krzysztofa Pawlinę, studenci ITS są pełnoprawnymi studentami PWTW (aktualnie AKW), podobnie jak studenci afiliowanego do PWTW (aktualnie AKW) Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Siedleckiej (por. art. 4 *Umowy*). W takich okolicznościach profesorowie WSD i profesorowie ITS służą swoją pracą jednej uczelni (aktualnie AKW) w dwóch różnych miejscach.

¹¹ Warto w tym miejscu przywołać charakterystyczną prawidłowość we wspólnocie Kościoła Siedleckiego: szkolni katecheci świeccy i zakonnicy w odniesieniu do katechetów duchownych pełnią swoją katechetyczną posługę słowa nie tylko w większym tygodniowym wymiarze godzinowym, ale także znacznie dłużej. Katecheci duchowni dużo wcześniej wycofują się z katechezy szklonej niż katecheci świeccy i zakonnicy.

W zarysowanym kontekście, oprócz innych czynników, dyspozycyjność na rzecz Instytutu wykładowców stałych w odróżnieniu od wykładowców niestałych, jest bezdyskusyjna. Na tych pierwszych, przy realizacji planów instytutowych można liczyć zawsze, zaś ci drudzy – pomimo ich dobrej woli – takich możliwości nie mają.

e) Ekonomiczne dopowiedzenie

Należy zauważyć, że posługa naszych wykładowców, tak jak wiele innych usług we wspólnocie Kościoła w Polsce, jest zasadniczo poświęceniem (darem) z ich strony na rzecz tej wspólnoty, bez oglądania się na wynagrodzenie według stawek świata. Na takie światowe wynagradzanie nie stać ani naszych studentów, ani powołanych dla nich eklezjalnych instytucji, takich jak seminaria czy instytuty.

Nasi profesorowie kierujący się bardziej ewangelią niż mądrością świata, bardziej powołaniem do posługi nauczycielskiej niż pracą na własne utrzymanie, nie pytają, co będą mieli za prowadzone zajęcia. Od tyłu już lat żyją i ufają Temu, który troszczy się o nich bardziej niż są w stanie to sobie zaplanować czy wyobrazić.

Wydaje się, że na dzień dzisiejszy udaje się w ITS (także dzięki dotacjom diecezjalnym z funduszu na rzecz edukacji) zintegrować ze sobą dwie powinności Instytutu, czyli odpowiednią rekompensatę wykładowcom oraz utrzymanie takiej wysokości chesnego, aby jego opłacanie nie uniemożliwiło dostępu do uczelni studentom obdarzonym zdolnościami intelektualnymi, którzy – po zdobyciu odpowiednich kwalifikacji – pragną pełnić posługę katechety we wspólnocie diecezjalnej (por. art. 47 § 1 *Ordinationes* do VG).

7. Zamiast zakończenia

W zaprezentowanym opracowaniu podzieliłem się doświadczeniem z pierwszej ręki, jeśli chodzi o instytutowe dziś. Złożyłem także świadectwo osobistej nadziei na instytutowe jutro – jutro warunkowane wieloczynnikowo. Zapewne zarysowany kontekst nie wyjaśnia i nie tłumaczy wszystkiego.

Jako społeczność Instytutu Teologicznego w Siedlcach na chwilę obecną prawdopodobnie nie jesteśmy w stanie w całej rozciągłości i dokładności spełnić wszystkich kryteriów afiliacyjnych zawartych w *Veritatis Gaudium*, *Ordinationes* i najnowszej *Instrukcji*. Wobec powyższego nie pozostaje mi nic innego, jak odwołać się raz jeszcze – tym razem na końcu – do art. 63 §2 (pożytek afiliacyjny), a także do art. 93 §1-2 Konstytucji Apostolskiej i art. 39 *Instrukcji* (potrzeba ewentualnej akomodacji prawa i uzasadnionego dyspensowania od niektórych zasadnych wymagań)¹² i prosić o

¹² Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii absolwentom teologiczno – katechetycznych studiów podyplomowych pozwalało nauczać religii tylko w przedszkolach, szkołach podstawowych, szkołach gimnazjalnych i zawodowych, ale nie pozwalało uczyć religii w liceach ogólnokształcących i technikach.

Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii absolwentom teologiczno –

to, co możliwe i wzmacniające nadzieję na dobro większe niż sami możemy zaprojektować.

Z głębi serca w imieniu studentów i profesorów ITS pragnę wyrazić wdzięczność

- Księdzu Kardynałowi – Wielkiemu Kanclerzowi AKW,
- Dostojnemu Senatowi
- i Czcigodnemu Księdzu Rektorowi tej Uczelni

za

- okazane zrozumienie w roku 2018 przy reaktywacji ITS,
- zawartą wówczas umowę o współpracy z ITS,
- a także współodczuwanie, w ciągu ostatnich czterech lat funkcjonowania Instytutu, instytutowych niepokojów i nadziei, instytutowych radości i smutków.

Raz jeszcze okazało się, że pragnienie pomocy wspólnocie Kościoła Diecezjalnego i wyjście naprzeciw aktualnym wyzwaniom jest ważniejsze niż lęk przed niepewnym jutrem.

Dyrektor ITS
ks. Krzysztof Baryga

katechetycznych studiów podyplomowych pozwoliło nauczać religii także w liceach ogólnokształcących i technikach.

W ten sposób braki kadrowe wśród nauczycieli religii wpłynęły na złagodzenie wymagań w odniesieniu do nauczycieli szkół ogólnokształcących i techników. Prowadawca przystosował zapis do realnych możliwości. Prawo okazało się pomocne człowiekowi, a ten nie stał się jego niewolnikiem.